נמר של עיר

משב־רוח רענן בתיאטרון ✶ מוזיאון לאומי מקוביות

„לגו" ✶ עתיד לסרט הישראלי ✶ סיפרות עיברית פלסטינית ✶

„פרס־ברנר" טוטו 77' ✶ מילון עולמי לעיברית מדוברת 2

תיאטרון

רעננות

באווירה הקודרת והמדכאת של התיאטרון הישראלי, עוד יש שחקנים צעירים המנסים מדי פעם להביא משב־רוח תיאטרוני רענן לקרשי־הבמה, ולהעלות במתכונת בימתית רסיסי־חיים נטולי יומרות ובעלי אמינות רבה.

כאלה הם שחקני תיאטרון־הכים, ורוני־

טיבריו גוטליב
בימוי חסכוני

קה גוטליב וישראל טריסטמן, בוגרי ה־מחזור האחרון של סטודיו ניסן נתיב ה־במאי־מחזאי העולה־החדש טיבריו גוטליב, שחברו באכסניית התיאטרון בית־הובן ש־בתל־אביב בארבעה מערכונים: דברי אלי כמו הגשם ותני לי להקשיב מאת טנסי ויליאמס, הראיון של טיבריו גוטליב, דו־שיח באופן מוסרי לפייר דיק ורחוב הפר־פרים של טבייה.

ארבעת המערכונים מועלים בקפידה וב־צימצום רב, תוך ביצוע נקי של הטכסטים והצגת יכולת נאה של שני שחקנים צעי־רים, שכבר מצאו את מקומם על במת התיאטרון אך אינם מסתפקים בכך.

מערכונו של טיבריו גוטליב, הראיון, העוסק בדילמה מוסרית של עיתונאי וב־מטבעות־הלשון העוטפות אותה, מעיד על העתיד שממתין לו בתיאטרון הישראלי. הבימוי החסכוני שלו מעיד גם על מעלו־תיו כבמאי.

ארבעת המערכונים מפגינים רעננות תיאטרונית.

אמנות

גאון במוזיאון

רוח־רפאים מהלכת על־פני אולמות ו־מרתפי מוזיאון־ישראל, שנועד לשמש כ־מכשיר אמנותי ערכי והפך במה המציגה, מפארת ומרוממת את הבינוניות והמוגב־לות של עובדיו, המנצלים את יכולת ה־תצוגה של המוזיאון כבמה לעקרותם.

אחד מעובדי המוזיאון, איזי (יצחק) גאון, החליט למצוא דרך שבעזרתה ניתן להמ־חיש בין כותלי המוזיאון את ה'גניוס־היהודי'. מאחר שקרא בפריודיקה אמנותית מיקצועית, המתפרסמת בלועזית, על אמ־נויות במצב של התהוות, הוא יצר קשר עם חברת לגו השוודית, המייצרת קוביות־מישחק לילדים, בתקווה שבעזרת „קוביות הלגו יגלו את הגניוס הירושלמי, ואת הגניוס היהודי," כדבריו.

החברה השוודית, שראתה בהצעה אמ־צעי־פירסומת הסר־תקדים חינם אין כסף, הטיסה ארצה מאות אלפי קוביות לגו ואיפשרה את קיומה של תערוכה, בה מר־כיבים המבקרים במוזיאון „אמנות" מקר־ביות אלה. צייר ישראלי נודע שהזדמן למוזיאון וחזה בדבר, העיר: „ממון רב היה נחסך, אילו הקימו את מוזיאון ישראל כולו מקוביות לגו."

בדומה לתערוכות אחרות שנערכו במר־זיאון ישראל במהלך השנה האחרונה, מעי־דה גם תערוכה זו על הריקנות, השיממון, וחוסר־הדימיון שבהם לקו מנהליו ואו־צריו.

זכות התצוגה

רעיון מקורי הגה הצייר רפי לביא, כאשר שיכנע את הנהלת ביתן האמנים ברחוב אלחריזי, לפתוח את שעריו בפני ציירים, שמרביתם חובבים ואינם מורגלים בתליית עבודותיהם על כותל־המיזרח של האמנות. עשרות ציירים שהגיעו בשבוע שעבר למקום עם עבודותיהם, ותלו אותן במהלך הערב, המחישו כי לא קיים פער ממשי בין האמנים החובבים לבין האמנים המקצועיים בארץ, ושיש טעם רב בהקטנת פרופיל ההפרזה שקיים בהערכתה של ה־אמנות הישראלית.

פתיחת זכות התצוגה על כותלי ביתן־האמנים ראוייה להפוך מוסד של קבע, שלמרות העממיות הרבה שבו יהיה בכוחה להמחיש צדדים רבים בעשייה האמנותית של הציירים־החובבים, החסרים מקום להי־ציג את עבודותיהם.

החלוייה הישראלית

הסיכוי הגדול

במאי־הקולנוע דן וולמן עשה זאת. הוא הוכיח שניתן ליצור בארץ סרט של איכות. בעיבודו הטלוויזיוני לסיפורו של יצחק באשוויס־זינגר סיפורה של באשה, הוא הצליח לתאר באיכות רבה את הגולה היהודית במיזרח־אירופה בראשית המאה, ללא כחל ושרק, כחברה של מעמד גבוה ונחות, רועי־זונות ואצולה, החיים את מח החיים ולא את מליצותיהם.

בליהוק המשתתפים בסיפורה של באשה (גילה אלמגור, ארנן צפריר ואשר צרפתי) הוכיח וולמן שניתן להביא למסך שחקנים דוברי עיברית, שהלשון השגורה על לשונם לא תהיה עילגת ומלאכותית — אלא אמינה.

התיפאורה המעולה, הצילום, העריכה והקלטות הקול מעידים שיש היום בכוחה של הטלוויזיה הישראלית ליצור סרטים שלא יפלו באיכותם מסדרות אמנותיות הקנויות מתחנות־טלוויזיה בריטיות, וה־ממחיזות את סיפורי תומס הארדי, ג'והן גאלסוורתי, גראהם גרין ואחרים.

מאחר שזה יותר מעשרים שנה משקיע מישרד־התעשייה־והמיסחר מיליוני לירות ישראליות מדי שנה, בעידוד ובסיבסוד תעשיית הקולנוע הישראלית, ללא כל תו־צאות המצדיקות השקעה זו, מוטב היה אילו כל אותם הסכומים היו מושקעים בטלוויזיה הישראלית, שתנצל במאים מאי־כותו של דן וולמן ותפיק סרטים בדומה לסיפורה של באשה.

העברת המשאבים הכספיים המוצאים כ־יום לריק מתעשיית הקולנוע לייצור סרטי־טלוויזיה איכותיים שכאלה, בכוחם ליצור

דן וולמן
מקום ראוי בתרבות

סיכוי גדול שיוכל להפיח חיים של ממש במדיום זה של התרבות, שטרם מוצה ב־ארץ — מדיום שביכולתו לתפוס את ה־מקום הראוי לו בתרבות הישראלית.

ספרים

אבו־ליש*

סיפרות נמדדת בתשתית התרבותית ש־לה, בשורשים שבעזרתם היא יונקת את חיוותה מתוך תרבותו הטיבעית של העם. אחת ממיגרעותיה של הסיפרות־העברית במהלך 40 השנים האחרונות היא צירוף המילים הכוזבות והנפשות הפועלות, המכ־סים על אותה תרבות טיבעית של ארץ־ישראל.

ניסיון ההשתלה הסיפרותית של האפיקה האהרנבורגית** על אודות שדות־הקרב של תש"ח, ביד דור סופרי הפלמ"ח, נש־חק ונמוג בזמן שחלף מאז, וכן גם הרריי־הסיפרות של אפיגוני דור זה, שאימצו ל־עצמם את הכותרת „דור־המדינה" והת־מסרו בכתיבתם ללוליינות תאורית, שהמ־שיכה את תהליך ניתוק הסיפרות מהתש־תית התרבותית והקטינו את פרופיל הא־מינות שלה.

בעוד שדמויות פולקלורית הפכו בתר־בויות אחרות לאבני־יסוד של הסיפרות, כמו זו של הגראף בובי בקיסרות האוס־טרו־הונגרית, הקולונל בלימפ הבריטי, חאג'י־באבא ונאסר א־דין, תושם והרשלה מאוסטרופולי בתרבות הגטו היהודי, המ־אפיין את הסיפרות העיברית התיקנית הוא היעדרן של דמויות מעין אלה.

הנפש־הפועלת הטיפוסית ביצירות דור סופרי הפלמ"ח, עם כרבולת־השיער בצבע הדגן, החיספוס המלאכותי והריקנות הצור־עקת — יצרו דמות חלולה של קוזאק

שאול ביבר
סופר אמין

תיכוני ולא גלותי, שהיה שאוב במרביתו מתוך ההווי הערבי. אליליהם היו דמויות כיוסף לישנסקי שאימץ באורחותיו רבים ממינהגי בני־הארץ, ואישים כפסח ברי־אדון, שחי שנים בין אוהלי־קידר ופירסם ספרי־זיכרונות עליהם.

דימיונם של המסתערבים היה משוחרר ממערכת המוסכמות התרבותיות, ילידות הגטו המיזרח־אירופי ומרחבי המיזרח־התי־כון והדימיון המיזרחי קסמו להם.

„זה לא אריה שואג — זה חתול ישן". דמותו הפולקלורית של אבו־ליש החלה נירקמת סביב מדורות שנות ה־40', ובסוף שנות ה־50' ראו אור כמה מהרפת־קותיו מעל דפי במחנה נח"ל. ובמחצית שנות ה־70' כינס אותן שאול ביבר בספר עלילות אבו־ליש שהוא נכס צאן ברזל ואבן־יסוד בתרבות הישראלית.

יעקב שמש הוא שם־הלידה של אותה דמות פיקארסקית, המכונה אבו־ליש. הוא נולד בכפר השילוח (סילואן), פרבר ערבי־

* מעלילות אבו־ליש — אח, יא־ליל! יא־ליל! מאת שאול ביבר, מישרד־הביט־חון — ההוצאה־לאור.

** מרבית יצירות דור סופרי הפלמ"ח נראות כגירסות עבריות של יצירות איליה אהרנבורג, שנכתבו במהלך מילחמת־ה־עולם.